«УТВЕРЖДЕНО»
Приказом по МБОУ «Ильинская СОШ»
№ 98-о/д от «30»08.2024 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета «Родная (чувашская) литература»

для обучающихся 10-11 классов

на 2024-2025 учебный год

д.Тренькино,2024

Тăван (чăваш) литературине вěреннин результачěсем. Пěлÿ, пултару, хăнăху

1.Пайăррăн пěлÿ илмелли вěренÿ ěçě-хěлě (кашни ачан хăй тěллěн пěлÿ илмелли ěçě-хěлě)

-Астăвăм ирěклěхне, тимлěхне, фантазие аталантарни, тěрлě танлаштарусем тусашухăшлама, пěтěмлетÿсем тума вěрентни;

-Лартнă ыйту пирки тěллевлěн шухăшлама, ăна ăсра явма, шухăшлав ěçне йěркепе,çыхăнуллă туса пыма вěрентни;

-Харпăр хăй ěçне, унăн результачěсене хак пама пěлни;

-Илнě пěлÿсене анлăлатса тарăнлатни, çирěплетни, вěсене системăласа пěтěмлетни;

-Вěреннě хайлавсем тăрăх план тума тата сăнарсене е сăнар ушкăнěсене,илемлěпулăмсемпе ěç-пуçсене танлаштарса хаклама, тишкерсе сочинениçырма;

-Класра е килте вуланă хайлавсен ретне, тěсне, жанрне уйăрма, уйрăм хайлавăншухăшпа илемлěх тата наци хăй евěрлěхне палăртма;

-Хăй вуланă кěнеке çинчен шухăшланине çирěплетсе пама;

Хайлавăн тěп проблематикине тěшмěртме, автор ăна еплерех татса панине сăнама, çавна май композицие, сăнарлă пуплев уйрăмлăхěсене шута илсе хайлава харпăр хăйтěллěн хак пама;

-Класра палăртман хайлавсене, çав шутрах пěтěмěшле паллашмаллисене те, харпăр хăй тěллěн вуласси, вěсен уйрăм сценисене, эпизочěсене, уйрăм сыпăкěсене аса илсетěп проблемăпа çыхăнтарса каласси;

-Вěреннě хайлавсене учитель ертсе пынипе тишкерессИ(тěп сценăсемпе эпизодсене йěркипе, умлăн-хыçлăн е суйлавлăн каласа парасси, сăнарсене, композици уйрăмлăхěсене, хайлавăн тěп шухăшне, автор тěллевěсене наци сăн-сăпачěн шухăшлавě урлă палăртма вěрентесси);

-Вуласа тухнă хайлаври сăнарсемпе проблемăсем пирки панă ыйтусене çырса хуравланипе, çыравçă сăнласа кăтартнă пулăмсемпе сăнарсем çине вěренекен хăй мěнле пăхнине палăртма пултармалла.

2.Кашни ача хăйне хăй йěркелесе пěлÿ илмелли вěренÿ ěçě-хěлě

-кашни ачана харпăр хăй тивěçлěхне туйма, хăй вăйне-пултарулăхне шанма вěрентни;

- шухăшлава курăмлă тата ěçлěхлě çулпа аталантарни, тимлеме хăнăхтарни; çěнěлěх кÿме, мěн шутласа хунине çине тăрса пурнăçлама хавхалантарни;

- сисěм-туйăм пултарулăхне ÿстерме пулăшни, таврари тěнчене пěлсе пынă май ěçейěркелес хăнăхусем туянма хавхалантарни;

-тěп ыйтăва тата хушма ыйтусене палăртни, малашлăх шухăшěсене калани, ěçе тунă чухнехарпăр хăйне тěрěслесе тăни, ěç результачěсене хак панине пěлме вěрентни;

-вěренÿ кěнекисемпе хрестоматисенчи ăнлантарусемпе, шкул валли кăларнă справочниксемпе, словарьсемпе усă курма пěлни;

-вěрентекен каланине е лекцилле калаçăва кěскен çырса (конспектласа) пыма, кламалли е çырса памалли шухăшсен планне, тезисěсене тума пěлесси;

-вуланă кěнеке, курнă спектакль, концерт, кинофильм, телекурăм çинчен çырса хак парасси(рецензи, информаци, заметка, доклад, реферат), çавна сăнарсемпе пулăмсене авторăн позицине харпăр хăй мěнле йышăннине ăнлантарса тата сăлтавласа парасси.

3. Пур енлěн пěлÿ илмелли вěренÿ ěçě-хěлě

-литература несěлěсене, жанрěсемпе вěсен тěсěсене пěрлештерме май парака сăлтавсене, уйрăмлăхсене курма, вěсем пěтěмěшле системăна кěнине ăнланма

вĕрентни;
-литература тĕнчине ытларах пĕлме, вĕсем хушшинчи çыхăнусемпе хутшăнусене асăрхама,çак тĕллевсемпе сăнавсем тума вĕрентни;
-ачана çĕнĕ пĕлу тупма, пухма, çак ĕçре пуçаруллă пулма хавхалантарни, пĕлÿ шырас ĕçретĕллелĕн, план тăрăх туса пыма хăнăхтарни;
-ăша хывма,пайсене уйăрма, сÿтсе явма хăнăхса пырасси,хайлав сюжетĕнчи тĕрлĕ çыхăнусене п
ăспа ăнланма
вĕрентни, кăсăкланма хавхалантарни;
-пĕтĕмлетсе евĕрлеме, çавна май пур пек пĕлÿсемпе тата хăнăхусемпе усă курма вĕрентни;
илемле хайлавсен содержанийĕ тăрăх сăмахлă ÿкерчĕк тума, содержаниепĕлтерĕшле
вĕрентни
-сăнарсен хăтланăвĕсене, вĕсен шухăшĕсене, туйăмсене, автора мĕн хумхантарнине тарăнрах ăнкарма вĕрентмелле;
-илемлĕ литературăри пулăмсен йĕрки тата сюжет жăнăрĕ хушшинчи çыхăнăва чухлама, çакна курăмлă майпа(схемăпа модель) палăртма вĕрентсе пырасси;
-литература хайлавĕн чĕлхине, авторăн стиль уйрăмлăхĕсене тимлеме, пăхмасăр калама хăнăхнине аталантарасси;
-литература хайлавĕн жанр уйрăмлăхĕсене малалла паллаштармалла, юптару содержанийĕн аллегориллĕ шухăшне ăнланма хăнăхнине аталантарасси;
-палăртуллă сăмаха асăрхама, унăн текстри пĕлтерĕшне ăнланма пултармаллине аталантарасси;
-çынпа çын хушшинчи кăткăс хутшăнусене, геройсен хăтланăвĕсене, уçăмлă та пытарăнчă сăлтавĕсене ăнланассине тарăнлатасси.

4.Пур енлĕн хутшăну илмелли ĕç-хĕл

-харпăр хăй тĕллĕн ĕçлес-тăвас туртăма вăйлатни, хутшăнма хавхалантарни;
пĕлÿ илес ĕçе тĕллевлĕн, план тăрăх туса пама хăнăхтарни. Çак ыйтусене ачасемпе сÿтсе явма, татса пама хавхалантарни;
-илемлĕ сăмахпа кăсăкланма, хайлавсенчи уйрăм сăмахсемпе тата сăмах çаврăнăшĕсемпе хăйсен пуплевĕнче усă курма хăнăхтарасси;
-артикуляци, пуплев сисĕмĕ-туйăмĕ(речевой слух), тĕрĕс сывлама пĕлни çивĕчленмелле, сăмахсене литература нормисене пăхăнса калама пĕлни çирĕпленмелле;
-литература тĕрĕслĕхне, çыхăнулăхне, уçăмлăхне хак парас ăслайне, тĕрĕс Калаçас туртăмне аталантарасси.

Вĕренекенсен çакна пĕлмелле:

-чăваш халăх сăмахлăхĕпе литературин тапхăрĕсене, кашни тапхăрта çĕршыв мĕнлеаталаннине тата вăл литературăра мĕнле сăнланнине
-кашни тапхăрти паллă çыравçăсен пурнăçĕпе пултарулăхне,
-литература речĕсене, вĕреннĕ хайлавсен тĕсĕсене, сăнарĕсене,
-çыравçăсен шухăшпа илемлĕх ăсталăхĕн хăй евĕрлĕхне,
-чăваш литературин аталанăвĕнчи вырăс тата ыти халăх литературисен пĕлтерĕшне, литература класлăхĕпе халăхлăхне ăнлантарма,
-пăхмасăр калама вĕреннĕ хайлавсене,
-хайлавсен тĕп шухăшĕпе çивĕч ыйтăвĕсене,
хирĕçÿ, ĕç йĕрки, хайлав тытăмĕ, сăнар, чĕлхе хайлавра шухăшпа илемлĕхшĕн мĕнле вырăн йышăннине
-пĕр е темиçе хайлаври сăнарсене
-хайлав пафосне, пафоспа стиль юхăмĕсене,

-çыравçă тĕнче курăмĕпе пултарулăхĕ хушшинчи çыхăнăва.
-вуланă кĕнеке çинчен шухăшланине çирĕплетсе пама;
-калаçупа çыру урокĕсенче вĕренсе хăнăхнă пур ĕçсене те йĕркеллĕ пурнăçлама (тезис, конспект, рецензи, статья, доклад, сочинени çырма, тухса калас сăмаха планлама е тезис çырма);
-чăваш литературин аталану тапхăрĕсене, уйрăм тапхăрти юхăмсене, паллă писательсен илемлĕх тĕнчине, вĕсен хайлавĕсенчи илемлĕ сăнарлăх хăйне евĕрлĕхне уçса пама;
-вĕреннĕ писательсен пурнăçĕпе пултарулăхĕ çинчен каласа пама;
-чăваш халăх сăмахлăхĕпе литературин тапхăрĕсене, кашни тапхăрта çĕршыв мĕнлеаталаннине тата вăл литературăра мĕнле сăнланнине;
-кашни тапхăрти паллă çыравăăсен пурнăçĕпе пултарулăхне;
-литература речĕсене, вĕреннĕ хайлавсен тĕсĕсене, сăнарĕсене;
-çыравăçсен шухăшпа илемлĕх ăсталăхĕн хăй евĕрлĕхне;
-чăваш литературин аталанăвĕнчи вырăс тата ыти халăх литературисен пĕлтерĕшне;
-литература креслăхĕпе халăхлăхне ăнлантарма;
-пăхмасăр калама вĕреннĕ хайлавсене;
-хайлавсен тĕп шухăшĕпе çивĕч ыйтăвĕсене;
-хирĕçу, ĕç йĕрки, хайлав тытăмĕ, сăнар, чĕлхе хайлавра шухăшпа илемлĕхшĕн мĕнле вырăн йышăннине;
-пĕр е темиçе хайлаври сăнарсене;
-хайлав пафосне, пафоспа стиль юхăмĕсене;
-çыравçă тĕнче курăмĕпе пултарулăхĕ хушшинчи çыхăнăваĕ

Харпăр хăй ирĕкĕпе пĕлӳ илмелли вĕренӳ ĕçĕ-хĕлĕ (хăйĕн ирĕклĕх прави) а) ача хăйне хăй йĕркелесе пĕлӳ илмелли вĕренӳ ĕçĕ-хĕлĕ (хăйĕн ирĕклĕх правине хӳтĕлени). Професси тĕлĕшĕнчен хăйĕн харкам вырăнне шырама илентерни; вĕренӳпе кăсăкланма хавхалантарни; хăйне хисеплесси, хăйĕн ăс-тăн шайне пĕлсе хаклани вĕренĕве кăмăлпа хутшăнма явăçни кĕрет.
Вĕренӳ тĕллевĕпе тупсăм пĕлтерĕшне ăнланса илмелли ĕç-хĕлĕ - вĕренӳ тĕллевпе тупсăмне палăртма пултарни.
- Кашни шкулта мĕне тата мĕнле тĕллевпе вĕренни, пĕлтерĕшлĕхе палăртма пĕлни, вĕренӳре харпăр хăй тивĕçлĕхне туйма, хăй вăй-пултарулăхне шанма вĕренни; вĕренӳ тĕллевĕпе вĕренӳ результачĕ хушшинчи çыхăнăва палăртма пултарни
Обществăра харпăр хăйне тытмалли йĕркесем. Мораль (кăмăл-сипет е ĕрет-несĕп) тупсăмĕпе нормисене илмелли вĕренӳ ĕç-хĕлĕ - мораль тупсăмĕпе нормисене илмелли вĕренӳ ĕçĕ-хĕлĕ. Пĕтĕм этемлĕх ĕрет-несĕпĕнче харпăр хăйне тыткаламалли правилăсем шутне кăмăл-сипет (мораль) енчен хăйне тирпейлĕ тытма пĕлни; мораль нормин пĕлтерĕшне вĕренӳре илнĕ социаллă пурнăçра илнĕ опытпа танлаштарса хаклама пултарни; кăмăл-сипет енчен хăй тунă ĕçсене хакласа сăлтавлама пĕлни

Предметсен пĕрлĕхлĕ результачĕсем (пур предмета та вĕренме кирлисем) предмет шайĕнчен тухса метапредмет шайне хăпараççĕ. Харкамлăхăн пĕтĕмĕшле культура, хуркам, пĕлӳсем туянас тата тĕллĕнех аталанассине пĕрлĕхлĕн тарăнлатма май параççĕ; пĕлӳсем туянас юхăмĕн пур шайсене те пĕр тĕвве çыхăнтарма май параççĕ; вĕренекенĕн вăл е ку ĕç-хĕлне йĕркелессин е асăрхассин никĕсĕ пулса тăрать

а) ача хăйне хăй йĕркелесе пĕлӳ илмелли вĕренӳ ĕçĕ-хĕлĕ шутне харпăр хăй хальĕн ĕçлес-тăвас туртăма аталантарни (мĕн пĕлнине тата мĕн пĕлмеллине шута илсе вĕренӳ задачине палăртмалли тĕллев лартни), тимлеме хăнăхтарни (ĕçсен йĕркин планне туни, вĕсĕнчи результата тата кура пайăр ĕçсен тĕллевĕсене

палăртни); харпăр хăйĕн хевтипе майĕсене палăртма вĕрентни (прогноз туни, урăхла каласан, результата тата туянакан пĕлӳсен шайне малтанах курса тăни); пур ĕçсене те кăмăлпа хутшăнма явăçтарни, вĕренӳпе кăсăклантарса яма пулăшни; коррекци - результата вĕренекен хăй, юлатĕсем тата учитель хаклавне кура плана тата ĕç майĕпе йĕркине улшăнусем кĕртни; хаклав - мĕн вĕреннине тата мĕн вĕренмеллине, вĕреннин шайĕпе пахалăхне вĕренекен хăй палăртни, ĕç результатне хаклани; вĕреннин шайĕпе пахалăхне ача хăй тĕллĕн палăртма пултарни (ĕç майне тата унăн результатне малтанах палăртнă калăппа танлаштарса тĕрĕслени); йывăрлăхсене çĕнтермелли майсене тупса палăртма хавхалантарни.

ă) хутшăну мелне аталантармалли вĕренӳ ĕçĕ-хĕлĕ шутне учительпе тата тантăшсемпе хутшăнса вĕренессине планлани; кашни ачан функцисемпе тĕллевсене, хутшăнусене палăртни; ыйтусем лартни - информацие шырас тата пуçтарас ĕçре хавхалантарасси; конфликтсене татса пама, проблемăна асăрхама, пахалама юрăхлă мая суйласа илме вĕрентесси; юлташсене (партнерсене) тĕрĕслесе, тӳрлетсе хакласа ертсе пыма вĕренни; çĕнĕлĕх кӳме, мĕн шутласа хунине çине тăрса пурнăçлама хавхалантарни; шухăш пĕр пĕтĕмлĕхне, харкам шухăшсемпе сунăмсене хутшăну задачисемпе условийĕсене кура туллин те тĕрĕс палăртни; монологла тата диалогла пуплев тунă чухне тăван чĕлхен çыхăнулăхне грамматика нормисемпе туллин те тĕрĕс усă курса йĕркипе уçса пама пултарни.

б) пур енлĕн

информаци такăнмасăрхитре вулама,

шырама пĕлмелли вĕренӳ ĕçĕ-хĕлĕ шутне çĕнĕ информаципе, вĕренӳ моделĕсемпе ĕçлеме хăнăхни (пĕлӳ туянас тĕллеве хапăр хăй тĕллĕн уйăрса палăртни; ИКТ тата информацин ытти çăлкуçĕсемпе усă курса тивĕçлĕ информаци тупса уйăрни; пĕлӳсен тытăмне палăртни; сасăллă тата çырăллă пуплев ăслани; умри тĕллеве пурнăçламалли уйрăм тухăçлă мелсемпе майсене суйласа илни; ĕç майĕсемпе условийĕсен рефлексийĕ, ĕç юхăмĕпе результачĕсене тĕрĕслени тата хаклани; вулав тĕллевне тата вулав тĕсне суйласа илме ăнланса вулани, тĕрлĕ жанрлă текстсене итлесе тивĕçлĕ информаци илни, тĕп тата иккĕмĕшле информацие палăртни; илемлĕх, ăслăлăх, публицистика тата официаллă ĕç стилĕсемлĕ текстсене ирĕклĕнекх ăнланса хак пани; пробемăна лартса кулăплани, творчествăллă тата шыравлă проблемăсене татса панă чухне харкам тĕллĕнех алгоритм туни;

в)символла паллăпа, схема тăрăх калăпсем туни – обьекта туйăм форминчен уçлăхпа графика е паллăпа символа куçарни; пĕтĕмĕшле саккунсене палăртас тĕллевпе калăпа юсаса урăхлатни;

г)курăмлă-сăнарлă шухăшлавпа логикăллă шухăшлава аталантарни – пĕтĕмĕшле системăна кĕртни, системăласа пĕтĕмлетни (синтез - пайсене пĕр çĕре пуçтарни, çав шутра виксе юлнă пайсене хушни); хак пани (анализ - обьекта тĕп тата иккĕмĕшле паллисене кăтартас тĕллевпе сӳтсе явни);, танлаштарни, ушкăнлани, тишкерни, ăнлав патне çитерни, сăлтавпа тĕллев çыхăнăвĕсене калани; çирĕплетсе калани; сӳтсе явни (çирĕплету, ĕнентерӳ); гипотезăсене кăларса тăратса сăлтавлани;ыйтăва (проблемăна) лартса ăна татса пани кĕрет.

Вĕренекенсен çакна пултармалла:

-словарьсемпе, справочниксемпе, энциклопедисемпе, краеведени материалĕсемпе усăкурса е кирлĕ кĕнеке-статья тăрăх тĕпчев ĕçĕ (рецензи, реферат,доклад) çырма,

-литература историйĕпе çыхăннă фактсем, ятлă-сумлă тĕпчевçĕсем çинчен каласа пама, ятарласа вĕреннĕ текста пăхмасăр илемлĕн калама, кирек мĕнле текста та

- хайлавăн тĕп проблематикине тĕшмĕртсе хайлава харпăр хăй тăллĕн хак пама

- Вĕренекенсен пĕлӳ, пултару, хăнăху ĕçĕ-хĕлĕ шутне вĕренекенсен пĕлӳ, пултару, хăнăху ĕçĕ-хĕлĕ кĕрет:

-ĕç майĕсемпе условийĕсен (пĕтĕмлетĕвне) рефлексийĕсене, ĕç юхĕмĕн результачĕсене тĕрĕслени хаклани; вулав тĕллевне тата вулав тĕсне суйласа илсе, ăнланса вулани;

-тĕрлĕ жанăрлă текстсене итлесе тивĕçлĕ информаци илни;

- илемлĕ, ăслăлăх, публицистика тата официалă ĕç стилĕсемлĕ текстсене ирĕклĕнех ăнланса хак пани;

-пĕтĕмлетсе евĕрлеме, çавна май пур пек пĕлӳсемпе татахăнăхусемпе усă курма вĕрентни пĕлӳ илмелли задачăсене тĕрлĕ майпа татса парассипе кăсăклантарни, çак ĕсре пуçаруллă пулма хавхалантарни, пĕлӳ шырас ĕçе тĕллевлĕн, план тăрăх туса пыма хăнăхтарни;

-пухнă пĕлӳсене тивĕçлĕ ĕçре тĕрĕслесе çирĕплетни.

-.Вĕренекенсен вĕренӳ хевти-талпăнăвĕ

-ĕç майĕсемпе условийĕсен рефлексийĕсене (пĕтĕмлетĕвна), ĕç юхăмĕн результачĕсене тĕрĕслени, хаклани;вулав тĕллевне тата вулав тĕсне суйласа илсе ăнланса вулани; тĕрлĕ жанрлă текстсене итлесе тивĕçлĕ информации илни;

- илемлĕ, ăслăлăх,публицистика тата официаллă ĕç стилĕсемлĕ текстсене ирĕклĕнех ăнланса хак пани, пĕтĕмлетсе евĕрлеме,çавна май пур пек пĕлӳсемпе тата хăнăхусемпе усă курма вĕрентни пĕлӳ илмелли задачăсене тĕрлĕ майпа татса парассипе кăсăкланни, çак ĕçре пуçаруллă пулма хавхаланни, пĕлӳ шырас ĕçĕ тĕллевлĕн, план тăрăх туса пыма хăнăхни; пухнă пĕлӳсене тивĕçлĕ ĕçре тĕрĕслесе çирĕплетни (пĕлни , пултарни)

Вĕренӳ предмечĕн содержанийĕ

10 класс

Илемлĕ литература аталанăвен историйĕнчен

XX ĕмĕрчченхи илемлĕ сăмах пултарулăхĕ

Чăваш халăх сăмахлăхĕ

Чăвашсен профессиллĕ литератури йĕркеленни

- калаçас, тăнласа ăнкарас, ăнланса вулас енĕсене аталантарни, калаçăва тикĕс, уçăмлă, таса тума хăнăхни;
- вуланине тĕплĕн, текст стилĕпе жанрĕн тĕп уйрăмлăхĕсене çухатмасăр каласа пани;
- текст тăрăх калаçу чĕлхи, илемлĕ литература чĕлхи, официаллă стиль уйрăмлăхĕсене палăртма пултарни;
- сăмах вĕççĕн тĕрлĕ темăпа калав, сăнлав, ăслав мелĕпе каласа пама хăнăхни;

- Текста ăнланма тата йышăнма, вĕсене пĕр-пĕринчен уйăрма тата танлаштарма пултарни;
- хăйсем тĕллĕн вулама суйлама пултарни;
- хăйсен шухăшне çирĕплетме вак жанрсемпе, каланисемпе усă курма пултарни;
- илемлĕ вулама тата каласа пама;
- литература хайлавĕсене халăх сăмахлăхĕн жанрĕсенчен уйăрма пĕлни;
- илемлĕ хайлавăн формипе содержанине пĕрле йышăнма пултарни;
- хайлава кирлĕ пек ăнланни, каласа пама пултарни, суйлама пĕлни;
- илемлĕ хайлава ӳнерĕн пĕр пайĕ пек йышăнни, автор вулакана суннине ăнланни

Ĕмĕр улшăнăвĕн литератури

- шухăша çыхăнуллă çырса е сăмах вĕççĕн каласа пама, пĕтĕмлетме, харпăр хăй шухăшне татăклăн та уççăн пĕлтерме, тĕслĕхсемпе çирĕплетме, юлташсене тимлĕн итлеме хăнăхасси;

- илемлĕ хайлавăн ансат, кăткăс, цитатăллă планĕсене сăмахпа каласа тата çырса тăвасси;
- стена хаçатне заметка, хаçат-журнала корреспонденци çырни;
- вĕренӳ кĕнекисенчи тата хушма литературăри ăнлантарусемпе, словарьсемпе тата энциклопедисемпе усă курма хăнăхтарасси.
- Халăх сăмахлăхĕн жанрĕсене ытти халăх сăмахлăхĕпе танлаштарса халăх идеалне курма тата вĕсен пĕрпеклĕхĕсемпе уйрăмлăхĕсене асăрхама пултарни;
- хăйсем тĕллĕн вуланă юмах-хайлава каласа пани;
- юмах-халап хайлама е ытти сюжет йĕрĕсене шухăшласа тупма пĕлни;
- хăйсем тĕллĕн суйласа илсе вулама пултарни;
- илемлĕ текст тĕсĕ евĕр хайлав тишкерĕвне суйласа илни;
- илемлĕ поэтика элеменчĕсене уйăрса илни, вĕсен пĕлтерĕшне асăрхани;
- пĕр текста тепĕр текстпа танлаштарма пултарни, аргументсемпе çирĕплетме пĕлни

11 класс

Вĕренӳ предмечĕн содержанийĕ

11 класс

1935-1950 çулсенчи литература

30-мĕш çулсем, çапла майпа, литературăна реализм енне çавăраççĕ. Саманан пăтрашулăхĕ, пăтăрмахла событисен черетленĕвĕ приключениллĕ (шаймăклă) стиль çуратать. Приключениллĕ вара хăйĕнче сатирăпа фантастика мел-мехелне пĕлтерештерет.

Митта Ваçлейĕ
«Çӳресе çинçелмен çӳрен ут…»
Чул çыран хĕрринче
Виçĕ хăват
Кĕрхи илем
«Пит маттур-çке Иванов бульварĕ…»
Хветĕр Уяр
Таната
Ухсай Яккăвĕ
«Юратрăм эп ,хирсем, сире…»
«Карлав аври касмашкăн кайрăм…»
«Карти-карти кикак-кикак хур кайăк…»
Кĕлпук мучи
Шурă хурăнпа калаçни
Леонид Агаков
Шанчăк
Александр Алка
Çуралнă çĕршыва таврăнни

Ăшă çумăр
Шыв арăмнĕ
Илпек Микулайĕ
Хура çăкăр
Стихван Шавли
Вată çын тăпри çине
Çăпата поэми

1950-1965 çулсенчи литература 12 сех

Александр Артемьев
Салампи
Георгий Ефимов
Асамат кĕперĕ
Самант
Тăван уй-хирĕм, сан ытамунта…
Николай Терентьев
Пушар лаши
Валентина Урташ
Сана юратрăм
Тавах , анна
Укăлча умĕнче
Калаймарăм

1965-2000-мĕш çулсенчи литература 23 сех

Сăнаса пăхар-ха производство технологине, колхозри ĕç-пуça , завод-фабрикăри лару-тăрăва картинăланине. Малтанах каланăччĕ: чăннипех ăста прозаика. А.Артемьева та ăнăçу сунмврĕ ку проблематика,геройсем ун хайлавĕсенче те хăрах енлĕ çутă е хăрах енлĕ тĕксĕм пулса тухрĕç.

Юрий Скворцов
Уках хурăнĕ
Геннадий Айхи
Юмах
Амăшĕ
Шăпчăк вĕтлĕхре
«Çын- пулмалла вăл ирĕклĕ, телейлĕ…»
Алексей Воробьёв
Алса
Çăкăр
Çулçă
Кипенек
Лаврентий Таллеров
Пĕчĕк çеç путене
Ваçлей Игнатьев
Пĕчĕк акăшсен ташши
Мария Волкова
Çурхи илем
«Чун çӳллĕшне чечек эс акрăн…»
Анатолий Емельянов
Хура кăрăç
Николай Теветкел
«Сехет шаккать, шаккать…»
Çĕр чунĕ
Салтак шинелĕ
Николай Мартынов

Кăвак хуппи
Денис Гордеев
Шăннă куççуль
Геннадий Юмарт
Сăвăç
Василий Петров
Çыру
Петĕр Эйзин
Тумлам
«Сăмах чĕнме те юрамасть пулсан…»
«Савни юррисем» ярăмран
Хветĕр Акивер
Круççей
Петĕр Яккусен
Сывпуллашу ташши
Юман хуравĕ
Борис Чиндыков
Çатан карта çинчи хура хăмла çырли
Николай Ишентей
Икĕ вут хушшинче
«Хăть икĕ пăт…»
Планетăпа чĕре
Геннадий Максимов
Сталин грамоти

Пуплев ăсталăхне аталантарасси 9 сех.

ТЕМАТИКА ПЛАНĔ
10 класс

№№ п/п	Пай, урок теми	Сехет шучĕ	Электрон (цифрăллă)вĕренӳ ресурсĕсем
1	Чăваш халăх сăмахлăхĕ	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html

2	Константин Иванов. « Шуйттан чури» трагеди	1	Вĕренӳ порталĕ //
3	Çеçпĕл Мишши. Ирĕклĕ çырнă сăвăсем	1	http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
4	Иоаким Максимов-Кошкинский. «Сатурпа Илем» драма	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
5	Федор Павлов. «Ялта» драма	1	Вĕренӳ порталĕ //
6	Çыру ĕçĕ. Ăслав.	1	http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
7	Уйăп Мишши. «Ачалăх кунĕсем» повесть		Вĕренӳ порталĕ //
8	Александра Лазарева. «Санăн çитмĕл çичĕ тус» калав	1	http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
9	Николай Ишентей. «Шăнкăрч урокĕ» калав	1	Вĕренӳ порталĕ //
10	Людмила Смолина, Людмила Николаева пултарулăхĕ	1	http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
11	Иван Мучи. «Килти экзамен» калав	1	Вĕренӳ порталĕ //
12	Петр Осипов. «Пирĕн пурнăç хăтлăхра(Айтар)» драма	1	http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
13	Николай Айзман. «Кама савать – çавна каять» комеди	1	Вĕренӳ порталĕ //
14	Виктор Рсай. «Сăхман айĕнчи ача амăшĕ» калав	1	http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
15	Пултарулăх ĕçĕ	1	Вĕренӳ порталĕ //
16	Митта Ваçлейĕ. «Тайăр» поэма	1	http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
17	Максим Данилов-Чалтун. «Лизавета Егоровна» калав	1	Вĕренӳ порталĕ //
18	Валентина Элпи. «Пулас кинсем» роман	1	http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
19	Ева Лисина. «Арçын Хĕветура» калав	1	Вĕренӳ порталĕ //
20	Петĕр Хусанкай. «Хушка хумсем» сăвăлла ярăм	1	http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
21	Леонид Агаков. «Пурте дипломлă!..» калав	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
22	Сочинени. 310 стр.	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
23	Ухсай Яккăвĕ. «Кĕлпук мучи» поэма	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
24	Алексей Воробьев пултарулăхĕ	1	Вĕренӳ порталĕ //
25	Александр Кăлкан. «Йытăпа кушак» юптару	1	http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
26	Мĕтри Кипек. «Çамрăк сунарçăсем» калав	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
27	Александр Артемьев. «Алтăр çăлтăр» повесть	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
28	ХветĕрАгивер. «Çапса çумăр çăвать»калав	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
29	Пултарулăх ĕçĕ	1	Вĕренӳ порталĕ //

30	Пушкăрт, Коми литератури	1	http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
31	Мари,Мордва литератури	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
32	Тутар, Удмурт литератури	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
33	Вĕреннине аса илни	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
34	Вĕреннине аса илни	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html

11 класс

№	Урок теми	Сехет	**Электрон (цифрăллă)вĕренӳ ресурсĕсем**
1	Çыравçă тата ирĕклĕ пултарулăх юхăмĕ	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
2	Илпек Микулайĕ «Хура çăкăр»	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
3	Хветĕр Уяр «Ăçта эс , тинĕс?»	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
4	Юрий Скворцов «Славик»	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
5	Петĕр Яккусен, Любовь Мартьянова сăввисем	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
6	Пултарулăх ĕçĕ	1	Вĕренӳ порталĕ //
7	Анатолий Емельянов «Хура кăрăç»	1	http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
8	Николай Терентьев «Пушар лаши»	1	Вĕренӳ порталĕ //
9	Борис Чиндыков « Чӳк уйăхĕ»	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
10	Нелли Петровская «Шурă лили»	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
11	Денис Гордеев «Куккуклă сехет»	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
12	Пултарулăх ĕçĕ	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
13	Георгий Краснов «Тинĕсре тупнă çĕрĕ»	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
14	Раиса Сарпи сăввисем	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
15	Михаил Сениэль «Çил- тăманлă каç»	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
16	Юлия Силэм «Пылпа çăкăр»	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
17	Сергей Павлов «Юрату юрлаттарать»	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
		1	
18	Улькка Эльмен «Хăрнă вĕрене»	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html

19	Арсений Тарасов «Сутнă пӳртри юлашки каç»	1	Вĕренӳ порталĕ //
20	Николай Угарин «Тĕпсĕр сăпкари ача сасси»	1	http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
21	20 ĕмĕр вĕçĕпе 21 ĕмĕр пуçламăшĕнчи чăваш литератури	1	Вĕренӳ порталĕ //
22	Пултарулăх ĕçĕ	1	http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
23	Надежда Сельверстрова сăвви	1	Вĕренӳ порталĕ //
24	Олег Прокопьев пултарулăхĕ	1	http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
25	Надежда Ильина «Шăранса та пĕтми»	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
26	Ольга Австрийская пултарулăхĕ	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
27	Екатерина Александрова пултарулăхĕ	1	Вĕренӳ порталĕ //
28	Атăлпа Урал тăрăхĕнчи халăхсен 20 ĕмĕрĕн иккĕмĕш çурринчи литератури	1	http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
29	Пушкăрт литератури	1	Вĕренӳ порталĕ //
30	Коми литератури	1	http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
31	Пултарулăх ĕçĕ	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
32	Мари литератури	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
33	Аса илни	1	Вĕренӳ порталĕ // http://portal.shkul.su/lesson/1_6.html
34	Мордва литератури	1	Вĕренӳ порталĕ //

Éç программине çакăн пек документсене тèпе хурса тунă:

- **стандарт:** Государственные образовательные стандарты начального общего ,основного общего, среднего (полного) общего образования в Чувашской Республике. Национально-региональный компонент - Чебоксары 2007.

- **программа**: Тăван литератури программи: чăваш шкулĕн 5-9класĕсем: Н.Г.Иванова, Е.А.Майков.- Шупашкар: Чăваш кĕнеке изд-ви, 2016

- **вĕренӳ кĕнекисем:**

- Тăван литература: 10 –мĕш класăн вĕренӳпе вулав кĕнеки /А.Ф.Мышкина пухса хатĕрленĕ.- Шупашкар: Чăваш кĕнеке изд-ви
- Тăван литература, Вĕренӳпе вулав кĕнеки. 11-мĕш класс валли / А.Ф.Мышкина çырса-пухса хатĕрленĕ. - Шупашкар: Чăваш кĕнеке издательстви,2022.